

Н. С. Орлова,

*д. держ. упр., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0785-751x>

Н. В. Мірко,

*к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний торговельно-економічний університет*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4884-5195>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.21.108

ПУБЛІЧНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

N. Orlova,

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,

Professor of the Department of Public Management and Administration, Grigory Skovoroda University in Pereyaslav

N. Mirko,

PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department

of Public Administration, State University of Trade and Economics

GOVERNMENT MECHANISMS FOR THE IMPLEMENTATION OF THE SOCIAL POLICY OF UKRAINE IN CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

У статті досліджено реформування механізмів публічного управління в соціальній сфері в умовах сталого розвитку та зміни у механізмах соціального забезпечення, які було викликано війною. Метою статті є визначення пріоритетів публічного управління у реалізації механізмів реалізації соціальної політики в сучасних умовах для мінімізації негативних економічних та соціальних наслідків війни та досягнення сталого розвитку України. Інформаційною базою дослідження є звіти та статистичні дані Razumkov Centre, Міністерства оборони України, Міністерства освіти та науки України, Програми розвитку ООН, Ради Європи. В статті обґрунтовано необхідність змін та негайного реагування органів публічної влади на сучасні проблеми у реалізації соціальної політики. Доведена необхідність реформування публічних механізмів соціального забезпечення та визначення пріоритетів державного управління у реалізації соціальної політики сталого розвитку. Проаналізована соціальні та економічні наслідки війни та визначені заходи публічного управління в різних галузях соціальної сфери, які покращують сучасні умови. У висновках наведено стратегічні цілі державних механізмів реалізації соціальної політики: зменшення бар'єрів для доступу до державних систем соціального захисту; розбудова інклюзивного суспільства; інвестування в освіту; забезпечення доступу постраждалих від гендерно зумовленого насильства; продовження медичної реформи; залучення донорів та міжнародних фінансових установ до зусиль із соціальної інтеграції.

The article examines the reformation of the mechanisms of public administration in the social sphere in the conditions of sustainable development and the changes in the mechanisms of social security caused by the war. The purpose of the article is to determine the priorities of public administration in the implementation of social policy implementation mechanisms in modern conditions to minimize the negative economic and social consequences of the war and achieve sustainable development of Ukraine. The information base of the research is reports and statistical data Razumkov Center, Ministers of Defense of Ukraine, Ministers of Education and Science of Ukraine, UN Development Programs, Council of Europe. Following a full-scale invasion, Ukraine has corresponding social and economic consequences, with massive population displacement, physical damage to buildings and infrastructure, and increased civilian casualties. The article substantiates the need for changes and

immediate response of public authorities to modern problems in the implementation of social policy. The necessity of reforming public mechanisms of social security and determining the priorities of government administration in the implementation of the social policy of sustainable development has been proven. The social and economic consequences of the war are analyzed and measures of public administration in various branches of the social sphere are identified, which improve modern conditions. The digital "Unified Information System of the Social Sphere", which is being implemented by the Ministry of Social Policy of Ukraine, has been singled out as one of the tools for implementing the comprehensive program of reforming the social security system. The conclusions state the strategic goals of government mechanisms for social policy implementation: reducing barriers to access to state social protection systems; development of an inclusive society; investing in education; ensuring access for victims of gender-based violence; continuation of medical reform; involvement of donors and international financial institutions in social integration efforts.

Ключові слова: публічне управління, соціальна політика, публічний механізм, система соціального забезпечення, сталий розвиток.

Key words: public administration, social policy, public mechanism, social security system, sustainable development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Публічне управління в соціальній сфері передбачає реалізацію завдань, направлених на сталий соціально-економічний розвиток України, який є ключовим пріоритетом держави і громадянського суспільства як суб'єктів здійснення соціальної політики. З початку війни головними завданнями соціальної політики України були підтримка передбачених чинним законодавством соціальних виплат, допомог та пенсій, забезпечення надання соціальних послуг, надання підтримки внутрішньо переміщеним особам та особам, які постраждали від збройної агресії.

Сучасні публічні механізми в умовах підвищення рівня демократизації суспільних процесів, зростання рівня суспільних потреб, особливо в умовах війни, мають низьку ефективність. Тому, одним з викликів для України в умовах надзвичайно складної економічної ситуації, спричиненої збройною агресією, залишається реформування механізмів публічного управління в соціальній сфері, зорієнтоване на пом'якшення суспільної нерівності, сприяння розвитку людського капіталу, оптимізацію ресурсів та можливостей, заохочення ініціативи і готовності адекватно реагувати на сучасні виклики, імплементацію новітніх соціальних пріоритетів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Бажання України інтегруватися в європейський та світовий економічний простір навіть в умовах війни спонукали науковців, політиків, державних діячів до перегляду механізмів публічного управління в сфері соціальної політики для вирішення наявних проблем соціального характеру. Дослідженню особливостей формування та реалізації соціальної політики в окремих галузях присвячені праці Качула С. [1], Макаренко М. [2], Романовської Ю. [2], Страпачук Л. [2], Халяви В. [3], Чугуно-

ва І. [1]. Трансформації системи соціального забезпечення в умовах війни розглянуто в наукових дослідженнях Гонак І. [4], Мацола І. [5], Цимбал Б. [6].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є визначити пріоритети публічного управління у реалізації механізмів реалізації соціальної політики в умовах воєнного стану для мінімізації негативних економічних та соціальних наслідків війни та досягнення сталого розвитку країни.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціальні, демократичні засади держави та соціальні цінності передбачені Конституцією України, яка визначає, що реалізація підтримки населення своїх соціально-економічних прав є першочерговим завданням влади. До лютого 2022 року основні соціальні та гуманітарні проблеми України були зосереджені на сході держави. За оцінками конфлікту в Донецькій і Луганській областях, станом на кінець 2021 року 2,9 млн громадян потребували гуманітарної допомоги. Найбільші гуманітарні потреби були у сфері доступу до води, санітарії та гігієни (2,5 млн осіб), захисту (2,5 млн осіб), охорони здоров'я (1,5 млн осіб) та продовольчої безпеки (1,1 млн осіб). Вітчизняний ринок праці мав наступні структурні недоліки: гендерний розрив в оплаті праці, скорочення робочої сили через старіння населення та еміграцію, високий і стійкий рівень безробіття (10,1% для жінок і 9,5% для чоловіків у 2021 році) [7].

Стратегічними цілями соціальної політики до лютого 2022 року були: досягнення відчутного поліпшення матеріального становища та умов життя людей; забезпечення ефективної зайнятості населення, підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили; гарантія конституційних прав громадян у галузі праці, соціального захисту населення, освіти, охорони здоров'я, культури, забезпечення житлом; переорієнтування соціаль-

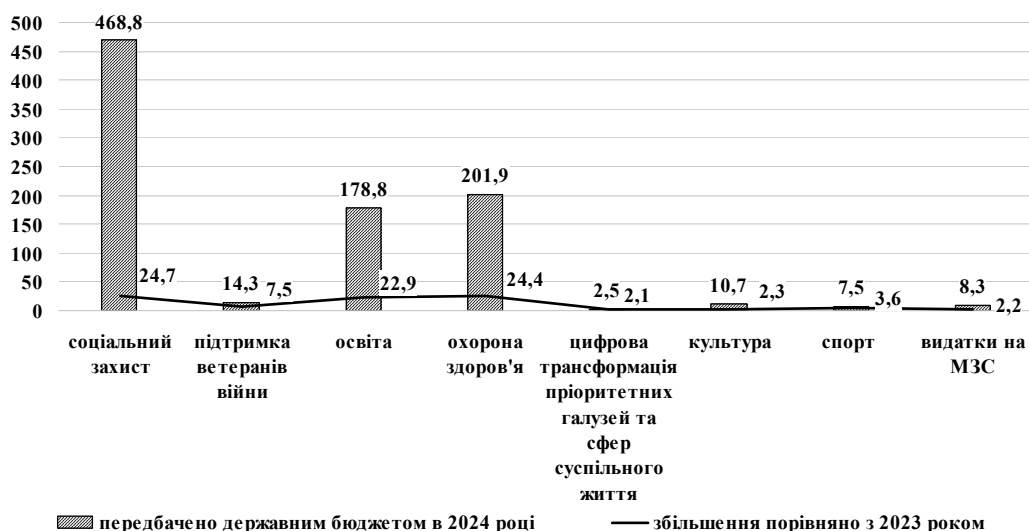

Рис. 1. Структура державного бюджету України на 2024 рік, млрд. грн

Джерело: узагальнено за даними [13].

ної політики на сім'ю, забезпечення прав та соціальних гарантій, що надаються сім'ї, жінкам, дітям та молоді; нормалізація та покращення демографічної ситуації, зниження смертності населення, особливо дитячої, та громадян працездатного віку; суттєве поліпшення соціальної інфраструктури [6].

Після повномасштабного вторгнення Україна має відповідні соціальні та економічні наслідки, пов'язані з величезним переміщенням населення, фізичним пошкодженням будівель та інфраструктури, а також збільшенням кількості жертв серед цивільного населення.

У 2022 році національна економіка втратила 29,2% реального валового внутрішнього продукту. Війна призвела до скорочення робочих місць і доходів, зменшення купівельної спроможності і обсягів накопичених активів [8]. Однак, головним наслідком війни в Україні є людські втрати та гуманітарна криза [9].

Внаслідок бойових дій вже зруйновано та пошкоджено майже 121 тис. житлових будинків, знищено більше 44 млн м² житла, більше ніж 800 тис. людей залишилися без житла або їхнє житло потребує ремонту. Загальна сума збитків житлового фонду перевищила 39,3 млрд. дол. США. У загальному обсязі прямих втрат найбільшу частку складають саме житлові будинки — 38% або 36,6 млрд. дол. США. Понад 220 тис. осіб за допомогою додатку "Дія" звернулися із заявками щодо відновлення будинків і квартир [10].

З 1,5 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у 2021 році кількість ВПО у квітні 2022 року сягнула значення 7,1 млн осіб. Більша частина громадян (3,6 млн), які виїхали з України на початку війни, вже повернулася в міста регіонів, які звільнені повністю або частково. Більше 100 тис. осіб виїхало з Херсонської, Запорізької, Луганської, Миколаївської, Чернігівської областей. Найбільше людей виїхало з Донецької (понад 390 тис.), Києва та Київської області, Харкова та Харківської області (понад 500 тис. осіб на місто і область). Інші 6,5 млн перейшли в західні регіони України. Кількість людей, які потребують гуманітарної допомоги в 2022 році, зросла з 2,9 млн на кінець 2021 року до 17,6 млн осіб [10].

За даними Організації об'єднаних націй (ООН) на кінець січня 2023 року у країнах Європи перебуває майже 8 млн українських біженців. Масштабне переміщення, особливо за межі України, посилює наявні демографічні проблеми, пов'язані зі зменшенням кількості кваліфікованої робочої сили в Україні, що може призвести до того, що понад 7,1 млн українців опиняться за межею бідності [11].

У 2022 році на соціальний захист та

соціальне забезпечення державним бюджетом передбачено 400 млрд. грн, на 2023 — 447 млрд. За період з січня по листопад 2022 року на соціальні виплати з державного бюджету спрямовано 375,9 млрд. грн, з них на виплату державних соціальних допомог, зокрема сім'ям з дітьми, спрямовано 57,9 млрд. грн; 47,4 млрд. грн — для надання допомоги на проживання ВПО; 32,1 млрд. грн — на єПідтримку [12].

Не дивлячись на збільшення фінансування системи соціального забезпечення прогрес розвитку України в 2022 році уповільнився, рівень бідності зріс з 5,5% у 2021 році до 24,1% у 2022 році. За вісім місяців 2023 року із загального фонду держбюджету на соціальне забезпечення спрямовано 346,5 млрд. грн (понад 18% від усіх витрат) [10]. У вересні 2023 року Уряд схвалив проект Закону про Державний бюджет України на 2024 рік (рис. 1), який передбачає виділення 468,8 млрд. грн на соціальний захист.

У бюджеті вперше враховано: соціальний супровід військовослужбовців — 1 млрд. грн, виховання сиріт у сім'ях — 0,5 млрд. грн; Інститут помічника ветерана — 3,8 млрд. грн, модернізацію шкільних їдалень для забезпечення здорового харчування дітей — 1,5 млрд. грн, придбання новітнього навчального обладнання для закладів профтехосвіти — 0,5 млрд. грн, модернізація дослідницької інфраструктури для наукової діяльності молодих учених — 232 млн грн; розбудову системи високоточної діагностики раку (ПЕТ дослідження) — 1,6 млрд. грн; інноваційні проекти для забезпечення сектору безпеки і оборони — 1,5 млрд. грн, застосунок "Мрія" — доступ до знань з будь-якого куточку світу — 142 млн грн; запровадження сертифікатів на книжки для дітей — 376 млн грн [13]. Також, в 2024 році заплановано підвищення соціальних стандартів з метою підвищення доходів громадян (рис. 2).

З лютого 2022 року зміни на ринку праці відображають відтік працездатного населення, економічні труднощі, безпосередньо пов'язані з війною. За оцінками Національного банку України, безробіття 2023 року становить 18,3%, що є покращенням попереднього прогнозу зростання безробіття на 26,1% за цей період.

До війни Україна досягла помірного прогресу в досягненні Цілі сталого розвитку 5: "Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат". Згідно з Індексом гендерної нерівності, рівень гендерної нерівності в Україні у 2019 році був нижчим, ніж у Європі та Центральній Азії загалом, і Україна посіла 52-е місце зі 189 країн у цьому індексі. Україна ратифікувала або приєдналася до більшості основних міжнародних угод у сфері гендерної рівності, а згодом затвердила

численні відповідні Національні плани дій, серед яких Національний план дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН "Жінки, мир, безпека" на період до 2020 та 2025 років. У червні 2022 року Верховна Рада України також ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція).

Війна посилила ризик гендерно зумовленого насильства та принесла нові виклики, зокрема зростання рівня домашнього насильства, брак доступу до послуг захисту та підвищений ризик сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом [14]. На регіональному рівні для забезпечення гендерної рівності найбільше коштів із обласного бюджету виділено в Донецькій, Полтавській, Вінницькій областях у 2020 році.

Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р на виконання зобов'язання забезпечення наскрізності принципів гендерної рівності, взятого Урядом України в рамках міжнародної ініціативи "Партнерство Біарріц" з утвердження гендерної рівності. Також, затверджено операційний план заходів на 2022—2024 роки з її реалізації [15]. У кінці березня розпочалося фінансування програми "Прихисток", у рамках якої протягом 6 місяців УВКБ ООН в координації з Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України надаватиме підтримку 10 000 домогосподарств, які тимчасово розмістили в себе ВПО. Загальна сума додаткової щомісячної підтримки понад 500 тис. дол. США [16]. В умовах війни одним із шляхів вирішення проблеми забезпечення житлом може бути побудова модульних містечок, переобладнання існуючих приміщень та наявного житлового фонду, різних фондів, структур, зокрема Фонду державного майна, що відбувається за рахунок дій місцевої влади, громадського сектору [10].

5 вересня Кабінет Міністрів України прийняв постанову "Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану". Відповідно до по-

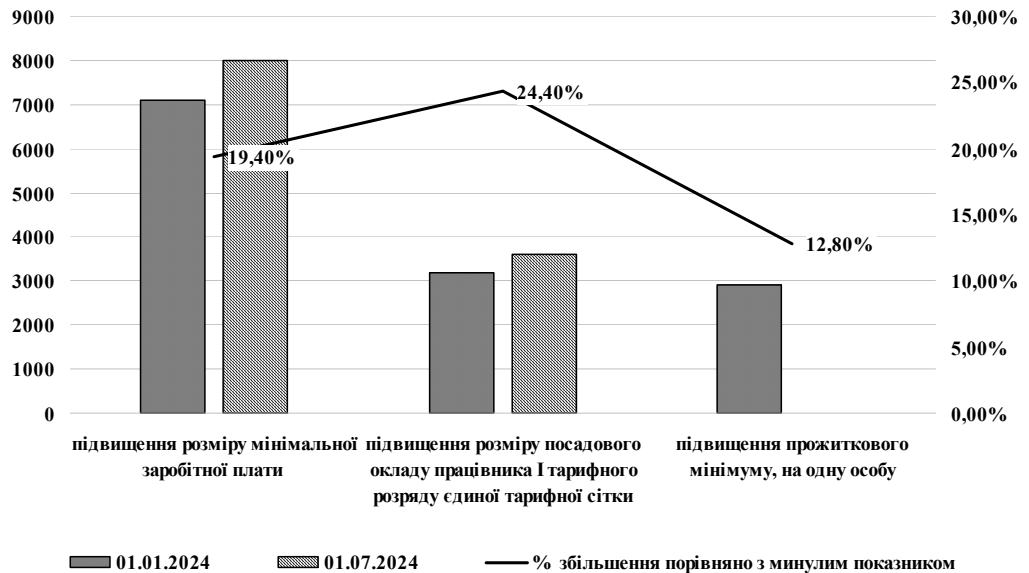

Рис. 2. Заплановані соціальні стандарти згідно бюджету на 2024 рік

Джерело: систематизовано за даними [13].

станови, змінюються правила ввезення та обліку гуманітарної допомоги. Інформація про неї буде оцифрована в автоматизованій системі. Початок роботи в автоматизованій системі заплановано з 01 грудня 2023 року [17].

Щодо системи охорони здоров'я, у перший рік війни внаслідок обстрілів було пошкоджено або зруйновано 1574 медичні заклади, більшість з яких розташовані у південно-східному та північному макрорегіонах. Станом на 31 лютого 2023 року кожна десята лікарня в Україні зазнала прямих пошкоджень від обстрілів, причому найбільше пошкоджень було завдано в Харківській, Донецькій, Луганській, Херсонській та Київській областях.

У 2021 році рівень охоплення навчанням від початкової до вищої освіти залишався нижчим за стандарти країн, що розвиваються. Основними бар'єрами для доступу до освіти були якість освіти, вартість навчання [18]. Станом на січень 2023 року, за даними Міністерства освіти і науки України 31% навчання відбувався офлайн, 34% — онлайн і 36% — у гібридній формі. Лише кілька областей у західному макрорегіоні переважно функціонували в офлайн-режимі; у північному та центральному макрорегіонах ситуація була більш неоднозначною, тоді як у південно-східному макрорегіоні освіта здебільшого здійснювалася в онлайн-режимі.

Станом на лютий 2023 року внаслідок війни було пошкоджено 2638 і зруйновано 437 навчальних закладів, переважно в південно-східному та північному макрорегіонах (рис. 3).

Одним з інструментів втілення в життя такої комплексної програми реформування системи соціального забезпечення є цифрова "Єдина інформаційна система соціальної сфери" (ЄІССС), яка впроваджується Міністерством соціальної політики України. ЄІССС забезпечує доступність/іклюзивність, прозорість, простоту отримання соціальних послуг та виплат бенефіціарами, зокрема ВПО, особами та сім'ями у складних життєвих обставинах, людьми з інвалідністю, військово-

службовцями, ветеранами, пенсіонерами, незалежно від місця реєстрації на всій території України. Щороку здійснюється прозорий, адресний розподіл мільярдів гривень серед понад 6 млн отримувачів соціальної допомоги. Централізований облік і контроль допомагає економити 11 млн грн, які раніше витрачалися через низьку ефективність процесів у сфері соціальних послуг. Для отримання допомоги постраждалим та особам, вимушеним змінити своє місце перебування/проживання внаслідок російської агресії, було створено загальну цифрову платформу "єДопомога". За програмою "єРобота вже 47 млн грн нараховані як грантова допомога ветеранам та їхнім родинам. Розширено іпотечну програму "єОселя. Надано доступ до отримання пільгових кредитів під 7% ветеранам війни та членам їхніх сімей [20].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В умовах війни стратегічними цілями державних механізмів реалізації соціальної політики мають стати: зменшення бар'єрів для доступу до державних систем соціального захисту; розбудова інклюзивного суспільства під час війни та упродовж післявоєнного періоду; інвестування в освіту й ініціативи з поширення практичних навичок для зміцнення людського капіталу України та підвищення продуктивності праці; забезпечення доступу постраждалих від гендерно зумовленого насильства, домагань і травм, пов'язаних з війною, до відповідних служб підтримки; розробка політичної та правової бази для полегшення доступу до можливостей отримання доступного та належного житла; продовження медичної реформи, спрямованої на розширення доступу до медичних послуг та ліків; залучення донорів та міжнародних фінансових установ до зусиль із соціальної інтеграції та ін.

Література:

1. Чугунов І., Качула С. Державна фінансова політика забезпечення соціального розвитку суспільства. SCIENTIA-FRUCTUOSA. 2020. № 130 (2). С. 87—98.
2. Романовська Ю. А., Страпачук Л. В., Макаренко М. А. Державна соціальна політика України. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 129—133.
3. Халява, В. Політика соціального забезпечення учасників бойових дій у зарубіжних країнах. Просторовий розвиток. 2022. № 2. С. 238—245.
4. Гонак І. М. Порівняльний аналіз ефективності окремих аспектів економічної та соціальної політики у 2014-2019 рр. та 2019—2022 рр. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". 2023. № 29 (57). С. 4—17. Серія "Економіка".
5. Мацола І. В. Проблеми забезпечення громадської участі в контексті реалізації публічної соціальної політики в Україні. Публічне урядування. 2022. № 4 (32). С. 23—30.
6. Цимбал Б. М. Соціальні механізми в системі управління безпекою особистості. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. № 2. С. 60—63.

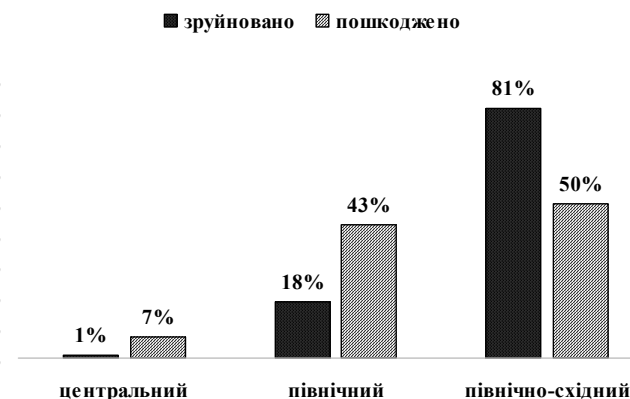

Рис. 3. Кількість пошкоджених навчальних закладів за макрорегіонами станом на 01.02.2023

Джерело: за даними [19].

7. Пишуліна О. Аналітична записка загальний огляд гуманітарної ситуації в Україні. Київ: Razumkov Centre, 2022. 14 с.

8. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoeconomichni_naslidki.html (дата звернення: 25.10.2023).

9. Жила Г. В. Економічні та соціальні наслідки війни в Україні, вплив конфлікту на світову економіку. Економіка та суспільство. 2023. № 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2127/2056> (дата звернення: 25.10.2023).

10. Смуш-Кулеша М., Федорова А., Мойса Б. Звіт про оцінку потреб щодо соціальних прав в Україні під час війни. URL: <https://rm.coe.int/needs-assessment-ua-2/1680a9b408> (дата звернення 25.10.2023).

11. Орлова Н. С. Публічне управління у регіональній та економічній євроінтеграції. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 11 (25). С. 170—177.

12. "Навіть в умовах війни освітню, медичну і соціальну реформи буде фінансово забезпечено", — Роман Єрмоличев в інтерв'ю "Укрінформ". Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/navit-v-umovakh-viiny-osvitniu-medychnu-i-sotsialnu-reformy-bude-finansovo-zabezpecheno-roman-iermolychev-v-interviu-ukrinform> (дата звернення 25.10.2023).

13. Уряд схвалив проект Державного бюджету на 2024 рік: від бюджету війни до економіки перемоги. Міністерство оборони. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2023/09/15/uryad-shvaliv-proekt-derzhavnogo-byudzhetu-na-2024-rik-vid-byudzhetu-vijni-do-ekonomiki-peremogi/> (дата звернення 25.10.2023).

14. Оцінка впливу війни на людей. URL: <file:///Users/ulia/Downloads/undp-ua-hia-ukr-2.pdf> (дата звернення 25.10.2023).

15. Про схвалення стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text> (дата звернення 25.10.2023).

16. Орлова Н. С. Реалізація механізмів публічного управління на рівні регіонів та територіальних громад в

Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. №4. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/1394/1404> (дата звернення 25.10.2023).

17. З 1 грудня цифровізується процес ввезення гуманітарної допомоги. Черкаська обласна державна адміністрація. URL: <https://ck-oda.gov.ua/novyny-cherkaskoyi-oblasti/z-1-grudnya-cifrovizuyetsya-proces-vvezennya-gumanitarnoyi-dopomogi/> (дата звернення 25.10.2023).

18. Доронцева Є. Реформи у рік війни: дев'ять сфер, які зазнали найбільших змін у 2022 році. URL: <https://voxukraine.org/reformy-u-rik-vijny-dev-yat-sfer-yaki-zaznaly-najbilshyh-zmin-u-2022-rotsi> (дата звернення 25.10.2023).

19. 2638 закладів пошкоджено 437 зруйновано повністю. Міністерство освіти та науки України. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення 25.10.2023).

20. Уряд виконує соціальні зобов'язання перед українцями. Вінницька обласна військова адміністрація. URL: <https://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/57889-uriad-vykonuie-sotsialni-zoboviazannia-pered-ukraintsiamy-denys-shmyhal> (дата звернення 25.10.2023).

References:

1. Chuhunov, I. and Kachula, S. (2020), "State financial policy of ensuring social development of society", SCIENTIA-FRUCTUOSA, vol. 130 (2), pp. 87—98.

2. Romanovska, Yu. A., Strapachuk, L. V. and Makarenko, M. A. (2022), "State social policy of Ukraine", Ekonomika ta derzhava, vol. 2, pp. 129—133.

3. Khaliava, V. (2022), "The policy of social security of participants in hostilities in foreign countries", Prostorovi rozvytok, vol. 2, pp. 238—245.

4. Honak, I. M. (2023), "Comparative analysis of the effectiveness of certain aspects of economic and social policy in 2014-2019 and 2019—2022", Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia", vol. 29 (57), pp. 4—17.

5. Matsola, I. V. (2022), "Problems of ensuring public participation in the context of public social policy implementation in Ukraine", Publichne uriaduvannia, vol. 4 (32), pp. 23—30.

6. Tsymbal, B.M. (2022), "Social mechanisms in the personal safety management system", Dniprovskiy naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava, vol. 2, pp. 60—63.

7. Pyshchulina, O. (2022), Analitichna zapyska zahalnyi ohliad humanitarnoi sytuatsii v Ukraini [Analytical note general overview of the humanitarian situation in Ukraine], Razumkov Centre, Kyiv, Ukraine.

8. Bohdan, T. (2023), "Financial and economic consequences of the war", available at: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html (Accessed 25 Oct 2023).

9. Zhyla, H.V. (2023), "Economic and social consequences of the war in Ukraine, the impact of the conflict on the world economy", Ekonomika ta suspilstvo, [Online], vol. 47, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2127/2056> (Accessed 25 Oct 2023).

10. Smush-Kulesha, M., Fedorova, A. and Moisa B. (2022), "Report on the assessment of social rights needs in Ukraine during the war", available at: <https://rm.coe.int/needs-assessment-ua-2/1680a9b408> (Accessed 25 Oct 2023).

11. Orlova, N.S. (2023), "Public administration in regional and economic European integration", Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii, vol. 11(25), pp. 170-177.

12. The official site of Government portal (2022), "Even in the conditions of war, educational, medical and social reforms will be financially supported — Roman Yermolychev in an interview with "Ukrinform", available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/navit-v-umovakh-viiny-osvitniu-medychnu-i-sotsialnu-reformy-bude-finansovo-zabezpecheno-roman-iermolychev-v-interviu-ukrinform> (Accessed 25 Oct 2023).

13. The official site of Ministry of Defence (2023), "The Government approved the draft State Budget for 2024: from the war budget to the economy of victory", available at: <https://www.mil.gov.ua/news/2023/09/15/uryad-shvaliv-proekt-derzhavnogo-byudzhetu-na-2024-rik-vid-byudzhetu-vijni-do-ekonomiki-peremogi/> (Accessed 25 Oct 2023).

14. The official site of United Nations Development Programme (2023), "Assessment of the impact of war on people", available at: <file:///Users/ulia/Downloads/undp-ua-hia-ukr-2.pdf> (Accessed 25 Oct 2023).

15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Order "On the approval of the strategy for the implementation of gender equality in the field of education until 2030 and the approval of the operational plan of measures for 2022-2024 for its implementation", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text> (Accessed 25 Oct 2023).

16. Orlova, N.S. (2023), "Implementation of public management mechanisms at the level of regions and territorial communities in Ukraine", Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, [Online], vol.4, available at: <https://www.nauka.com.ua/index.php/dy/article/view/1394/1404> (Accessed 25 Oct 2023).

17. The official site of Cherkasy regional state administration (2023), "From December 1, the process of importing humanitarian aid will be digitized", available at: <https://ck-oda.gov.ua/novyny-cherkaskoyi-oblasti/z-1-grudnya-cifrovizuyetsya-proces-vvezennya-gumanitarnoyi-dopomogi/> (Accessed 25 Oct 2023).

18. Dorontseva, E. (2023), "Reforms in the year of war: nine areas that have undergone the greatest changes in 2022", available at: <https://voxukraine.org/reformy-u-rik-vijny-dev-yat-sfer-yaki-zaznaly-najbilshyh-zmin-u-2022-rotsi> (Accessed 25 Oct 2023).

19. The official site of Ministry of Education and Science of Ukraine (2023), "2,638 establishments were damaged and 437 were completely destroyed", available at: <https://saveschools.in.ua/> (Accessed 25 Oct 2023).

20. The official site of Vinnytsia Regional Military Administration (2023), "The government fulfills its social obligations to Ukrainians", available at: <https://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/57889-uriad-vykonuie-sotsialni-zoboviazannia-pered-ukraintsiamy-denys-shmyhal> (Accessed 25 Oct 2023).

Стаття надійшла до редакції 28.10.2023 р.